

พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก*

BUDDHIST GOOD GOVERNANCE: ADMINISTRATION MECHANISM FOR
PEACEFUL COEXISTENCE OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN REGION

พระสมุทราวชิรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ)

Phrasamutrawachirasophon (Sophon Dhammasobhano)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์รูปแบบและนำเสนอตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คนและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ 8 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการปกครองโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00
2. รูปแบบการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุดและยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ
3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาลพบว่า มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน

คำสำคัญ : พุทธธรรมาภิบาล; กลไกการปกครอง; การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ABSTRACT

The objectives of this research article were to study the current state, to analyze the model and to present a model of Buddhism Good Governance: Mechanisms for Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western Region using mixed methods. Quantitative research, data were collected with questionnaires from 400 samples who were the ethnic

* Received September 14, 2020; Revised September 27, 2020; Accepted October 1, 2020

groups in western Region of Thailand and analyzed data with a software program for social science research. The qualitative research, data were collected from 10 key informants by in-depth interviews and from 8 participants in focus group discussion, purposefully selected and analyzed data by descriptive interpretation. Findings were as follows; 1. The current state of ethnic governance in the Western Region was, by overall, at high level with the mean value of 4.00, 2. The form of governance in accordance with Buddhist governance principles and the Sangha Acts as the highest rules indicating that there was not penalty without Dhamma-Vinaya and legal support and 3. The model of Buddhist Governance was found that the virtuous morality was the essential element in all principles and acted as harmonization agent of all principles.

Keywords: Buddhist Good Governance; Administration Mechanism; Peaceful Coexistence

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมมีปัญหามากมาย นับตั้งแต่ปัญหาพื้นฐานไปจนถึงปัญหา ระดับโครงสร้าง ตัวอย่างของปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนขยายตัวไปในวงกว้าง ปัญหาด้านสังคมปัญหาด้านการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ปัญหาข้อพิพาทระหว่างพรมแดน หลายประเทศประสบปัญหา เพราะไม่สามารถสร้างสันติภาพภายในประเทศของตนได้ ปัญหาดังกล่าวกำลังรบกวนแนวทาง การแก้ไข ในแวดวงวิชาการปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะนำพระพุทธศาสนาเข้าไป ผูกพัน (Engage) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม มีความพยายามที่จะตีความพุทธธรรมให้ ครอบคลุมปัญหาใหม่ ๆ เนื่องจากพุทธศาสนาแบบจารีตที่เน้นการแก้ปัญหาแบบปัจเจก บุคคลไม่เพียงพอต่อการตอบปัญหาของสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อนได้ การ แก้ปัญหาความทุกข์ของปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความขัดแย้งน้อยที่สุด พระพุทธองค์สามารถสร้าง สังคมสงฆ์ขึ้นมาให้เป็นแบบอย่างของรูปแบบการปกครอง หรือรูปแบบการบริหารจัดการ ในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี พระธรรมของพระพุทธองค์ก็ยังคงอยู่ และสามารถนำมาปรับ ประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยได้ ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “เราไม่ขัดแย้งกับโลก แต่โลก ขัดแย้งกับเรา ผู้กล่าวเป็นธรรมไม่ขัดแย้งกับใครในโลก สิ่งที่ยึดติดสมมุติว่าไม่มีในโลก แม้ เราก็บอกว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งใดที่ยึดติดสมมุติว่ามีในโลก แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นมี... อุบล ปทุม

บุญทรภิก เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ เติบโตพบน้ำ ตั้งอยู่ในน้ำแต่ไม่ติดน้ำ แม้ฉันใด ตถาคตเกิดในโลก เติบโตในโลก ครอบงำโลก โลกฉาบหาไม่ได้ ฉันนั้นเหมือนกัน” พุทธดำรัสที่ยกมาจากปุณฺณสูตรดังกล่าวข้างต้น ตีความได้ว่า คำว่า “ตถาคต” หมายถึง “ธรรม” หรือ “ธรรม” หมายถึง “ตถาคต” ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นตถาคต” ดังนั้น พระธรรมของพระองค์หากรู้จักประยุกต์ใช้ย่อมสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโลกได้อย่างแท้จริง มีเพียงกิเลสของมนุษย์เท่านั้นที่เห็นว่าธรรมของพระพุทธองค์ล้ำสมัย (พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม), 2562)

ภายใต้สถานการณ์ความท้าทายและเงื่อนไขที่ประเทศต้องเผชิญและปรับตัวเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ซึ่งกำหนดเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ดังกล่าวนี้ ธรรมาภิบาลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการไปสู่จุดหมายร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคที่ปัญหาต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนอย่างยิ่งดังเช่นปัจจุบันที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้ง

การบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการการบริหารที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริการงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด (สถาบันพระปกเกล้า, 2550; พระมหาเสาว์คำ ธมฺมธีโรและคณะ, 2563) การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติให้เป็นผล จำเป็นต้องมีเครื่องชี้วัดที่เหมาะสมและเชื่อถือได้ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้พยายามสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลและใช้ในหน่วยงานของตน แต่ตัวชี้วัดนั้น ๆ ยังเป็นที่ถกเถียงและไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นตัวชี้วัดกลาง เนื่องจาก ความหลากหลายของตัวชี้วัดและมิติที่แตกต่าง ซึ่งมิติเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ และกรอบการรับรู้ของผู้นำเสนอแต่ละบุคคลหรือองค์กร (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2546)

ธรรมาภิบาลนี้เมื่อกระจายเป็นข้อวัตรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสำหรับพระราชามหากษัตริย์ทรงใช้ปกครองพระราชอาณาจักร ให้อาณาประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุข ชื่อว่า ทศพิธราชธรรม และนอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ อันโบราณบัณฑิตได้กล่าวแสดงไว้โดยปริยายอีก ได้แก่ ราชสังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร และพละ คือ กำลังของพระมหากษัตริย์ราชเจ้า เป็นต้น เหล่านี้ก็นับรวมอยู่ในหลักธรรมาภิบาล อันผู้ปกครอง/ผู้บริหารประเทศชาติ ทุกระดับและแม้ผู้บริหารองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรทาง

ศาสนาและสังคมต่าง ๆ พึ่งใช้ประกอบการปฏิบัติงานของตน ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ดังในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (หนังสือราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 116 ตอน 63 ง วันที่ 10 สิงหาคม 2542) ระบุว่า ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า (พระราชบัญญัติวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), 2548; บุชกร วัฒนบุตร, 2561; อภิชาติ พานสุวรรณ, 2561; พระมหาอำนาจ อจฉริยเมธีและคณะ, 2563; พระสุธีวีรบัณฑิต (โฆวิทสสนีโย) และคณะ, 2562; ยุทธนา ประณีตและคณะ, 2563; สยามพร พันธไชย, 2562; สันติ เมืองแสง, 2562; สุบัณฑิต จันทร์สว่าง; 2562)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาคตะวันตกของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึงทัศนคติความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์นี้ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขปราศจากความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ กลไกทางสังคมที่ยังคงความเข้มแข็ง และการมีพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาแห่งสันติภาพเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของหมู่ชน ซึ่งถือเป็นศักยภาพและทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งที่จำเป็นต้องศึกษาพัฒนา และรักษาให้ยั่งยืนสืบไป (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 2561; สุนันทา กริชไกรวรรณ, 2561, ธนยศ ชวนิตย์, 2561)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงควรมีการศึกษากลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การวิเคราะห์รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ และสังเคราะห์ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ซึ่งจะเป็นกรณีศึกษาที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อทั้งประชาชน ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ
3. เพื่อนำเสนอตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริเวณเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน, ชาติพันธุ์ยวน, ชาติพันธุ์มอญ, ชาติพันธุ์เขมร, ชาติพันธุ์ลาวเวียง, ชาติพันธุ์ลาวโซ่ง, ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) จำนวน 518,484 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาได้แก่ ด้านความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ด้านความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ด้านนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ด้านความมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับ

2. รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ พบว่า (1) ด้านนิติธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุด รูปแบบการปกครองโดยยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ (2) ด้านคุณธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยธรรม รูปแบบ

การใช้หลักธรรมะในการปกครอง และรูปแบบการรณรงค์ให้นำหลักคุณธรรมไปเผยแพร่ (3) ด้านความโปร่งใส มีรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตรงไปตรงมา ทันท่วงทีและครบถ้วนสมบูรณ์ และรูปแบบการประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ (4) ด้านความมีส่วนร่วม มีรูปแบบของการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังผู้มีความรู้ความสามารถ (5) ด้านความรับผิดชอบ มีรูปแบบของการระงับอธิกรณ์ และรูปแบบการวินิจฉัยลงนิคหกรรม และ (6) ด้านความคุ้มค่า มีรูปแบบการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ในพระพุทธศาสนา และรูปแบบการใช้ทรัพยากรด้วยความพอเพียงบนทางสายกลาง

3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึง ทศนคติ ความเชื่อ แต่กลไกสำคัญของการปกครองที่สามารถทำให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คือ ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ด้วยเหตุที่ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ หรือพุทธธรรมาภิบาล มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ตัวแบบกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล เป็นรูปแบบของการปกครองกันโดยถือกฎหมายและระเบียบวิธีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นใหญ่ แต่ยังคงยึดความถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรม ไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมตามหลักการของความมีส่วนร่วม มิใช่เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้ที่เป็นพวกพ้องหรือกลุ่มเครือญาติเท่านั้น เป็นต้น ดังนั้น คุณธรรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงแค่หลักใดหลักหนึ่งในพุทธธรรมาภิบาล แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการไว้ร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม ด้านความมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล มีหลักคุณธรรมเชิงพุทธเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด มีคุณธรรมทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกันกับบริบทสำคัญทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจรรณ ธีรปณฺโณ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำ

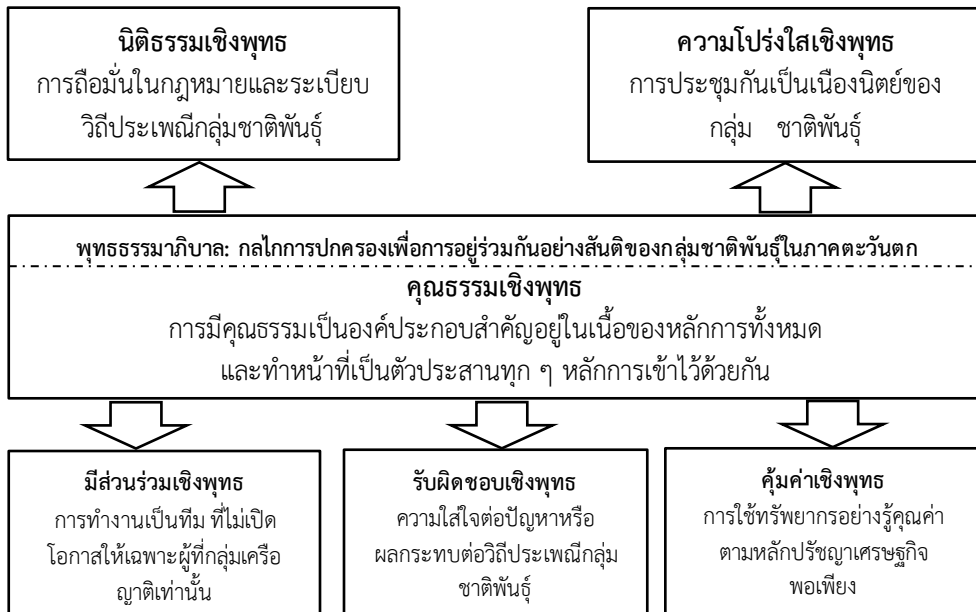
พยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะมีการรณรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

2. รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ พบว่า (1) ด้านนิติธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนุญสูงสุด รูปแบบการปกครองโดยยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ (2) ด้านคุณธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยธรรม รูปแบบการใช้หลักธรรมะในการปกครอง และรูปแบบการรณรงค์ให้นำหลักคุณธรรมไปเผยแพร่ (3) ด้านความโปร่งใส มีรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตรงไปตรงมา ทันการณ์และครบถ้วนสมบูรณ์ และรูปแบบการประชุมกันเป็นเบื้องต้น (4) ด้านความมีส่วนร่วม มีรูปแบบของการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังผู้มีความรู้ความสามารถ (5) ด้านความรับผิดชอบ มีรูปแบบของการระงับอธิกรณ์ และรูปแบบการวินิจฉัยลงนิคหกรรม และ (6) ด้านความคุ้มค่า มีรูปแบบการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ในพระพุทธานุชาสนา และรูปแบบการใช้ทรัพยากรด้วยความพอเพียงบนทางสายกลาง สอดคล้องกับที่ พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมเสฏฺโฐ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราน อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราน อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับที่ พระมหาสมพงษ์ ชนุตตโม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีการรณรงค์ให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงต่อไป

3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึง ทศนคติ ความเชื่อ

แต่กลไกสำคัญของการปกครองที่สามารถทำให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คือ ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ด้วยเหตุที่ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ หรือพุทธธรรมาภิบาล มีคุณธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน สอดคล้องกับที่ นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก” จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนก ตามแนวคิดที่ปรากฏในอินเดีย รูปแบบการปกครองแบบราชาธิปไตยนั้น มีทั้งตามแบบ พราหมณ์และแบบพุทธ และผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือผู้ปกครองที่เป็นพระมหากษัตริย์หรือ พระราชา เนื่องจากการมีพระราชอำนาจสิทธิ์ขาดในการเป็นผู้ปกครองของรัฐหรือแคว้น ต่าง ๆ แต่เพียงพระองค์เดียว สำหรับบุคคลอื่น ๆ มีข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มี บุโรหิต อำมาตย์ และเสนาบดีเป็นต้น ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดถึงอาณา เขตของรัฐหรือแคว้น จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ราชาธิปไตยในรัฐ หรือแคว้นนั้น ๆ มีอำนาจหรือมีความเข้มแข็งขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีอำนาจสิทธิ์ขาด ของผู้ปกครองจะเป็นสิ่งที่โดดเด่นในการปกครองแบบราชาธิปไตย แต่สิ่งที่ทำให้ราชาธิ ปไตยดำรงมั่นคงอยู่ได้ นอกจากการมีอำนาจและความจงรักภักดีของข้าราชการบริพารแล้ว ยัง ต้องอาศัยการมีธรรมะด้วย ไม่ว่าจะเป็นธรรมะตามหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์หรือ ธรรมะตามตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาก็ตาม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำหรือ ผู้ปกครองในระบอบราชาธิปไตยได้รับการยอมรับและสามารถดำรงอยู่ในอำนาจได้อย่าง ยาวนาน และสอดคล้องกับที่ พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ มุสสุรมโม)” จากผลการวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ถือรูปแบบการปกครอง โดยธรรม ถือธรรมคือความถูกต้องเป็นใหญ่ ตามคติทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ธรรมาธิปไตย คือ ถือธรรมเป็นใหญ่ กล่าวคือ ยึดถือความถูกต้องตั้งตามหลักคุณธรรม ในทางพระพุทธศาสนา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ หรือพุทธธรรมาภิบาล มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ตัวแบบกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล เป็นรูปแบบของการปกครองกันโดยถือกฎหมายและระเบียบวิถีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นใหญ่ แต่ยังคงยึดความถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรมไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมตามหลักการของความมีส่วนร่วม มิใช่เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้ที่ เป็นพวกพ้องหรือกลุ่มเครือญาติเท่านั้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนชาติพันธุ์ยึดมั่นและสืบสานระเบียบวิถีประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์
2. ชุมชนชาติพันธุ์ควรให้ความสำคัญกับทำงานเป็นทีม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ชุมชนชาติพันธุ์ควรใส่ใจต่อปัญหาหรือผลกระทบต่อวิถีประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์

4. ชุมชนชาติพันธุ์ควรใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ ต้นแบบตัวชี้วัดพุทธธรรมาภิบาลเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันวิถีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

ธนยศ ชะนิตย์. (2561). รูปแบบกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์เชิงวัฒนธรรม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 1 – 17.

นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง. (2556). *รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุษกร วัฒนบุตร. (2561). การสร้างตัวแบบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 273-281.

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (2546). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (Indicators of Good Governance)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม). (2562). การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(4), 34-48.

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2561). กลยุทธ์การบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 99-115.

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต. (2554). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม)* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระจรรณ ธีรปัญญา. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาชินวัฒน์ ธรรมเสฏฐโฐ. (2548). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมพงษ์ ชนุตโตโม. (2556). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสาร์คำ ธรรมธีโรและคณะ. (2563). หลักธรรมาภิบาลในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 135-147.
- พระมหาอำนาจ อัจฉริยเมธีและคณะ. (2563). การพัฒนาการเสริมสร้างความปรองดองเพื่อสังคมสันติสุขโดยพระสังฆาธิการจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 98-109.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2548). *หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์*. กรุงเทพฯ: ชัยมงคล พรินต์ติ้ง.
- พระสุธีวีร์บัณฑิต (ไขว้ ทสสนิโย) และคณะ. (2562). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 300-314.
- ยุทธนา ประณีตและคณะ. (2563). อำนาจอธิปไตยกับแนวคิดว่าด้วยเจ้าของอำนาจและการแสดงออกของประชาชน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 304-314.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สยามพร พันธไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 69-82.
- สันติ เมืองแสง. (2562). ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง: ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 83-92.
- สุนันทา กริชไกรวรรณ. (2561). บูรณาการพุทธธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 55-69.

- สุบัญญัติ จันทร์สว่าง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความ
สมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร
มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 57-68.
- อภิชาติ พานสุวรรณ. (2561). ผู้นำกับการสร้างความเปลี่ยนแปลง. *วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 282-294.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York:
Harper and Row.